

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Jubilea a zprávy

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 25 (1980), No. 5, 287--291

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/139792>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1980

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

kých věd (Dr.Sc.) a 30. 4. 1956 byl mu propůjčen prezidentem republiky A. Zápotockým Řád práce.

Prof. Vyčichlo si získal nepopiratelné zásluhy o náš kulturní, politický a společenský život. V důsledku nadměrného pracovního zatížení, zvláště po roce 1945, které vyvrcholilo v letech 1950—52, vážně podlomil své ne právě pevné zdraví. Patřil totiž k lidem, kteří neumějí odmítnout další na ně kladené úkoly, neboť i o něm bylo známo, že všechny své práce ve vší vážnosti vždy řádně plnil. Když zemřel 6. 1. 1958 v Praze, byla účast na jeho pohřbu v pražském strašnickém krematoriu důkazem toho, jak jsme si jej všichni vážili nejen jako dobrého člověka, vzácného přítele a nezištného rádce, ale také jako významného vysokoškolského pracovníka, pedagoga a vědce.

Světlá památka prof. F. Vyčichla proto žije i nadále v našich srdcích.

Karel Drábek

Pozn.: Podrobněji zvláště o vědecké práci prof. Vyčichla více např. v článku BABUŠKA I., HAVLIČEK K., NOŽIČKA F.: *Památce prof. RNDr. Františka Vyčichlo*, Časopis pro pěst. matematiky, 83 (1958), str. 374—387.

85 LET PROF. PHDR. JOSEFA KAUCKÉHO

Dne 22. května 1980 se dožil 85 let prof. PhDr. Josef Kaucký. Narodil se v Praze a vystudoval na filozofické fakultě Univerzity Karlovy matematiku a fyziku. Od roku 1921 působil v Brně, napřed na přírodovědecké fakultě univerzity, kde se habilitoval, pak na brněnských středních školách. V roce 1938 byl jmenován profesorem matematiky na Slovenské vysoké škole technické v Košicích, odkud přešel později do Bratislavy. Zde pomáhal tuto školu budovat podobně jako přírodovědeckou fakultu nynější univerzity Komenského. V letech 1946—1958 vychovával technickou inteligenci na Vysoké škole technické v Brně a později na Vojenské technické akademii v Brně. Vynikal jako skvělý přednášeč a výborný metodik, jemuž za svou matematickou přípravu vděčí stovky inženýrů. Jeho nejvýznamnějším dílem vědeckým je kniha *Kombinatorické identity*, kterou napsal během

svého působení v Matematickém ústavu Slovenské akademie věd v letech 1961—1971. Jubilant žije na zaslouženém odpočinku v Brně.

Miroslav Novotný

OSEMDESIATNIK — DOCENT RNDR. JÚLIUS KRMEŠSKÝ

V tomto roku sa dožil vzácných osemdesiatych narodenín v plnej svezosti, pohode a neubývajúcom pracovnom eláne náš známy vysokoškolský učiteľ docent RNDr. Július Krmešký.

Narodil sa 10. apríla 1900 v Ploštíne pri Liptovskom Mikuláši. Pochádza z učiteľskej rodiny. Jeho otec tu pôsobil ako učiteľ plných 30 rokov. Ľudovú školu vychodil v rodisku, meštiansku školu a gymnázium skončil v Liptovskom Mikuláši. Patril medzi posledných maturantov maďarského gymnázia. Po ukončení gymnaziálneho štúdia v roku 1918 rozhodol sa pre štúdium na Lekárskej fakulte v Budapešti. Po vzniku Československej republiky zmenil svoje rozhodnutie a v roku 1919 odišiel do Prahy študovať na Elektrotechnickú fakultu Vysokého učenia technického.

Ako člen Jednoty československých matematikov a fyzikov prekladal české učebnice fyziky do slovenčiny. Touto prácou prispel k tvorbe slovenskej fyzikálnej terminológie, ktorá bola v tom čase iba v začiatkoch. Posledné tri semestre svojho štúdia dokončil na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Karlovej odbor matematika a fyzika.

Po absolvovaní vysokej školy v roku 1923 nastúpil ako profesor na gymnázium v Prešove. V tom čase bol nedostatok učiteľov slovenčiny, a preto vyučoval i tento predmet. Popri svojej učiteľskej činnosti aktívne sa zúčastňoval na kultúrno-osvetovej práci. Na gymnázium v Prešove založil Samovzdelávací krúžok Andreja Sládkoviča, ktorý i po jeho odchode vyvíjal úspešnú činnosť medzi východoslovenskou mládežou takmer dve desaťročia. Bol iniciátorom založenia Nakladateľstva slovenských profesorov v Prešove, ktoré vydávalo učebnice a mnohé školské príručky. V tomto nakladateľstve vyšla i jeho *Čítanka pre prvú triedu stredných škôl* a *Malý pravopisný slovník*.

V roku 1929 zmenil svoje pôsobisko a nastúpil ako profesor gymnázia v Bratislave. Svoju aktivitu prejavil v redigovaní zošitovej edície *Abeceda všeobecného vzdelania*, v ktorej vyšlo 20 čísel. V rokoch 1936—38 prekladal a upravoval české učebnice fyziky pre vyššie triedy slovenských stredných škôl.

V ďalších rokoch pôsobil na Cvičnom gymnázii v Bratislave, kde bol lektorom metodiky fyziky. V tomto čase napísal *Čítanku pre II. triedu gymnázií*, ktorá v roku 1946 vyšla s malými zmenami v druhom vydaní.

Funkciou riaditeľa Ústavu pre školský a osvetový film bol poverený v roku 1942. Za osem rokov dal Ústavu pevné základy a pozdvihol úroveň Školofilmu na Slovensku. Po reorganizácii Školofilmu bol naďalej členom redakčnej rady pre ideovú i obsahovú náplň filmov pre školy. V tejto funkcii pracuje nepretržite.

Po roku 1950 pracoval na Štátnom ústave pedagogickom v Bratislave. V roku 1953 bol pozvaný na Vysokú školu pedagogickú v Bratislave.

Keď sa osamostatnila Vyššia pedagogická škola, prevzal funkciu vedúceho katedry fyziky. Túto funkciu zastával i na Pedagogickom inštitúte a Pedagogickej fakulte UK v Trnave.

S kolektívom českých spoluautorov spracoval pokusnú učebnicu fyziky pre 10. ročník JSS, neskôr v ďalších vydaniach pre II. ročník stredných všeobecnovzdelávacích škôl. Táto učebnica súčasne vyšla pre školy s vyučovacím jazykom ukrajinským a maďarským.

V roku 1961 bol menovaný docentom a po štyridsiatich rokoch svojej plodnej práce v roku 1963 odišiel do dôchodku. Nerozlúčil sa hneď so školou, ale vypomáhal na Pedagogickej fakulte v Trnave.

V roku 1971 vyšla celoštátna učebnica *Fyzika pre pedagogické fakulty* (1. diel), na ktorej sa zúčastnil ako spoluautor.

Docent J. Krmešský počas svojho pôsobenia bol členom mnohých školských a kultúrnych ustanovizní, ako aj početných komisií pre tvorbu učebníc a učebných osnov. Aktívne sa zúčastňoval na popularizácii astronómie ako spoluzakladateľ a popredný funkcionár astronomickej spoločnosti. Bol členom hlavného výboru Slovenskej astronomickej spoločnosti pri SAV. Má zásluhy na tvorbe 18 školských filmov a na publikácii *Film a diafilm vo vyučovaní fyziky*.

Pozoruhodné výsledky dosiahol v novej oblasti

svojich záujmov vo výskume fyzikálnych polí a žiarenia organizmov. Tieto výsledky sú uznávané i v zahraničí.

Ako odmenu za celoživotnú prácu dostal titul „zaslúžilý učiteľ“, veľa čestných uznaní od Jednoty československých matematikov a fyzikov, od Československej astronomickej spoločnosti pri ČSAV, poroty 1. prehliadky školských filmov v Trenčianskych Tepliciach a pamätnú medailu od Rady Mestského národného výboru v Prešove.

Že i napriek svojej osemdesiatke neupúšťa z pracovnej aktivity a príkladnej vytrvalosti, svedčí skutočnosť, že začiatkom tohto roka prihlásil na Úrad pre patenty a vynálezy v Prahe svoj objav Kvazimagnetické vektorové pole.

Za jeho celoživotnú prácu vďačí mu množstvo odchovancov-učiteľov fyziky, široký kruh jeho priateľov - spolupracovníkov a želá mu do ďalšieho života veľa pevného zdravia a duševnej sviežosti.

Albert Hlaváč

O JEDNOM JUBILEU NA KATEDRE MATEMATIKY A DESKRIPTIVNÍ GEOMETRIE STAVEBNÍ FAKULTY ČVUT V PRAZE

1. *Jubilantovo jméno a přijmení:* Bořivoj Kepr
2. *Narozen:* Zajisté, a to 7. 8. 1920 v staroslavném husitském a Žižkově městě Táboře.
3. *Kde se naučil číst, psát a počítat:* V letech 1926—31 na obecné škole v Táboře.
4. *Základní středoškolské vzdělání:* Čs. st. reálka v Táboře (1931—1938) s maturitou s vyznamenáním.
5. *Oblíbené předměty:* Matematika, deskriptivní geometrie a kreslení, ale také zeměpis a fyzika.
6. *Rodiče:* Otec zaměstnanec ČSD, matka v domácnosti — starala se o 7 dětí: 3 hochy a 4 dívky, z nich je jubilant nejstarší.
7. *Jak po maturitě:* Od podzimu 1938 kreslení a deskriptivní geometrie na bývalé Vysoké škole architektury a pozemního stavitelství, kde tehdy bylo toto studium zařazeno. Zde se také setkal s prof. ing. dr. Kadeřávkem, u něhož později (1946) začala jeho dráha vysokoškolského učitele. Zkoušku z deskř. geometrie vykonal u něho

již 23. 6. 1939 velmi dobře, z rýsování obdržel výborně i když (jako snad všem studujícím architektury, pozemního stavitelství nebo kreslení) se mu rys z teoretického řešení střech nepovedl. Proto si dodnes jako duševní rozsvičku zadává různé okapové obrazce a řeší jejich zastřešení.

8. *Proč ne kreslení:* Ve cvičeních u něj záhy akad. malíř prof. Blažíček odhalil částečnou barvoslepost, proto přešel ještě v zimním semestru 1938/39 na přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy a věnoval se tu matematice a deskriptivní geometrii.

9. *Ubytování a obživa:* Hlávkovy studentské koleje (nemajetný a výborně studující), kde měl sociální stipendium a obdobně jako na reálce si přivydělával dáváním kondic méně nadaným, zato finančně lépe zajištěným studentům reálce a reálných gymnázií.

10. *17. 11. 1939 a poté:* Tento den pobyl v ruzyňských kasárnách, odkud byl však jako mladistvý propuštěn. Pak pracoval jako výpomocný dělník na stanicích ČSD poblíž Tábora od 2. 12. 1939 do 9. 5. 1945.

11. *Po osvobození:* Vrátil se do Hlávkových kolejí i na přírodovědeckou fakultu.

12. *Důležité fáze studia:* I. státní zkouška z matematiky a deskriptivní geometrie v prosinci

1945 (zkoušeli: matematiku prof. Jarník, prof. Kössler a prof. Hlavatý, deskriptivní geometrii prof. Hlavatý). II. státní zkouška v prosinci 1946 (zkoušeli: matematiku prof. Bydžovský a prof. Kössler, u kterého vypracoval také seminární práci o nekonečných řadách, deskriptivní geometrii prof. Vyčichlo).

13. *Jak je pro něj významný rok 1947:* V důsledku jisté dubnové události dělí doposud každý rok na dvě disjunktní období údají, kdy dceři Ludmile bude x let a kdy dceři Ludmile bylo x let.

14. *Jubilant jako vysokoškolský učitel:* 1945/46 pomocná vědecká síla, od 1946/47 asistent, od 1. 4. 1950 odborný asistent. Po habilitačním kolokviu v roce 1954 od 1. 1. 1955 zástupcem docenta, od 1. 3. 1958 až dosud docent deskriptivní geometrie. Výuka deskriptivní geometrie se mu stala životním povoláním, nikdy na ni nepohlížel jako na zaměstnání nebo nutnou práci (dokumentuje se obrázkem, který se vztahuje k roku 1958).

15. *Učitelské funkce na katedře:* V letech 1950 až 1955 byl tajemníkem katedry matematiky a deskriptivní geometrie (vedoucí katedry prof. Vyčichlo), od 1. 2. 1958 převzal po Vyčichlově smrti vedení katedry. Ze zdravotních důvodů se vedení katedry vzdal k 31. 12. 1968.

16. *Jiné funkce:* Také měl, prošel mnoha stranickými i odborářskými funkcemi na katedře a na fakultě, nevyhýbá se však ani funkcím v místě svého bydliště.

17. *Hlavní těžiště jeho práce:* Pedagogická a politicko-výchovná činnost (tj. výuka deskriptivní geometrii, dále pak vedení ročníku, popř. pracovní skupiny, vedení školení učitelů katedry apod.). Vědecky pracuje hlavně v klasické diferenciální geometrii.

18. *Osobní vlastnosti:* Podle úsudku jiných až chorobně pečlivý, jinak ovšem kamarádský a vystupováním skromný. Příznačné je, že drobné životní příhody řeší nebo vykládá citáty z oblíbeného *Dobrého vojáka Švejka* a z jiných Haškových povídek. Je vždy ochotný vyslechnout jakýkoliv (sebenepatrnější) vědecký nebo osobní problém a poradit, jak by on jej řešil.

19. *Ocenění dosavadní práce:* Čestná uznání (rektor ČVUT 1960, děkan stavební fakulty 1968, 1976) za vynikající práci pro ČVUT, popř. pro stavební fakultu, dále medaile 2. stupně ČVUT (1975) a čestný odznak Svazu českých protifašistických bojovníků (1979) za úspěšnou spolupráci mezi OV svazu a stavební fakultou. Takže můžeme přikročit k *závěru*:

20. *My i studenti* (a je jich za ta léta mnoho): Přáním všech spolupracovníků na katedře matematiky a deskriptivní geometrie na stavební fakultě a všech jeho přátel do dalších let je: hodně

zdraví, přáteli Bořivoji, učiteli soudruhu Kepře, k tomu pak spokojenost v osobním i společenském životě.

Karel Drábek

RNDR. ANDREJ GREGA ŠESŤDESIATROČNÝ

RNDr. Andrej Grega, odborný asistent Katedry fyziky Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici, sa narodil 2. 9. 1920 v Koprivnici, okres Bardejov, ako jeden z piatich detí poľnohospodárskeho robotníka na veľkostatku. Rodičia mohli mu len málo pomôcť, preto sa začal sám prebijať životom. Na stredoškolské štúdiá sa dostal r. 1932 len zásluhou najstaršieho brata, ktorý sa vyučil za zámočníka a našiel si zamestnanie v Prešove. Na Štátnom gymnáziu v Prešove študoval s výborným prospechom, a preto dostal r. 1938 od ministerstva školstva štipendium na dokončenie stredoškolských štúdií v Československom oddelení pri Carnotovom lýceu v Dijone vo Francúzsku.

Po okupácii ČSR zostal vo Francúzsku a po vypuknutí druhej svetovej vojny sa hlásil dobrovoľne do československej armády utvorenej vo Francúzsku, aby sa mohol zúčastniť bojov proti nemeckým fašistom. V bojoch proti Nemcom na rieke Loire padol 19. 6. 1940 do zajatia a dostal sa do zajateckého tábora v Nemecku. Po oslobodení sa vrátil do Francúzska, kde ukončil stredoškolské štúdiá maturitou. V štúdiu pokračoval na univerzite v Dijone. Študoval matematiku a fyziku, a keď v roku 1948 získal diplom, vrátil sa natrvalo do vlasti. V roku 1950 nostrifikoval svoj diplom na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave.

Pedagogickú dráhu začal na gymnáziu v Malackách, odkiaľ prešiel na gymnázium v Revúcej, kde pôsobil do roku 1954. V tomto roku odišiel ako odborný asistent na novozriadenú Vyššiu pedagogickú školu v Banskej Bystrici. Cez rôzne reorganizácie, ktorými prešlo toto pracovisko, až po súčasnú Pedagogickú fakultu, prechádzal nimi i on. V ťažkých začiatkoch sa venoval budovaniu a zriaďovaniu priestorov katedry fyziky a materiálnemu zabezpečeniu. Zastával funkciu vedúceho Katedry fyziky a prodekana pre štúdiá popri zamestnaní.

V rokoch 1960—62 pôsobil ako profesor fyziky na Lycée classique et moderne de Donka v Konakry (Guinea), v rokoch 1965—1970 ako docent a expert UNESCO na Ecole Normale Supérieure v Yaoundé (Kamerun), neskoršie ako vedúci projektu a riaditeľ Pedagogického inštitútu v Bujumbure (Burundi). V roku 1971 bol na určitý čas vyslaný sekretariátom UNESCO v Paríži za konzultanta k výchove učiteľov v Alžírsku. Prezident Kamerunskej republiky udelil mu r. 1967 rad „Za zásluhy o Kamerun“, za úspešnú prácu pri výchove kamerunských učiteľov.

Po návrate zo zahraničia pracoval vo funkcii prodekana pre strediská zahraničných študentov, ktoré boli pričlenené k Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici. V roku 1972 vykonal rigoróznú skúšku a získal titul RNDr. Minister školstva udelil mu r. 1978 čestný titul „Zaslúžilý učiteľ“. Ako účastníkovi národného odboja v zahraničí, udelil mu prezident ČSSR „Pamätnú medailu SNP“.

Pracoval a naďalej pracuje v rôznych funkciách straníckych, odborových a v iných spoločenských organizáciách. Zastával funkciu predsedu krajského výboru FO. Bol činný ako člen výboru pobočky JSMF vo Zvolene. Je spoluautorom celoštátnych skript pre pedagogické inštitúty a učebnice Matematika pre fyzikov pre pedagogické fakulty. Riešil úlohu štátneho plánu výskumu zameranú na automatické spracovanie výsledkov skúšok. V súčasnosti rieši rezortnú úlohu „Základné pojmy kvantovej fyziky vo vyučovaní na gymnáziu“.

V pedagogickej práci postupuje cielavedome, dôsledne a iniciatívne. Je skromný, so zmyslom pre povinnosť a zodpovednosť, rozvážny, kritický a náročný na prácu svoju i svojich kolegov.

Z príležitosti životného jubilea prajú mu spolu pracovníci a bývalí žiaci v ďalších rokoch života zdravie a nerušenú pedagogickú prácu, ktorej stále ostáva verný.

Pavol Ferko

SHROMÁŽDĚNÍ DELEGÁTŮ MATEMATICKÉ PEDAGOGICKÉ SEKCE JČSMF

Shromáždění se konalo v Hradci Králové 20. 2. 1980 podle prozatímního organizačního řádu JČSMF po skončení tříletého funkčního období výboru MPS. Z 50 delegátů jmenovaných pobočkami JČSMF bylo přítomno 36 delegátů. Pobočky Karlovy Vary a Liberec delegáty nejmenovaly. Kromě delegátů se jednání účastnilo 8 členů dosavadního výboru MPS, kteří nebyli vysláni jako delegáti.

Jednání shromáždění zahájil dosavadní předseda MPS dr. J. MIKULČÁK, který přivítal přítomné, sdělil program jednání a vysvětlil účel shromáždění.